

Г. М. ЖЕЛНОВАЧ (УКРАЇНА, ХАРКІВ)
ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ УРБАНІЗОВАНИХ
ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ М. ХАРКОВА)

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
61002, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, Україна; zhelnovach84@gmail.com

Екологічне благополуччя є важливим фактором функціонування будь-якої техногенно зміненої території, у тому числі урбанізованої. Воно являє собою стан екосистеми, який характеризується нормальним відтворенням її основних ланок. Стосовно екологічного благополуччя міських територій, то визначальним його показником доцільно вважати якість атмосферного повітря, яке у більшій мірі залежить від кількості та якості озеленення урбанізованої території.

Метою роботи є оцінка екологічного благополуччя території міста Харкова за якістю атмосферного повітря та станом зелених насаджень досліджуваної урбанізованої території.

Озеленення міських територій України здійснюється згідно відповідної нормативно-правової бази., а класифікувати зелені зони за функціональним призначенням можна наступним чином:

- загального користування – загальноміські парки культури і відпочинку, районні парки, міські сади, сади житлових районів і мікрорайонів, бульвари, лісопарки;
- обмеженого користування – зелені насадження на житлових територіях мікрорайонів і житлових районів, на ділянках дитячих садків, шкіл, спортивних комплексів, закладів охорони здоров'я, культурно-просвітніх, адміністративних та інших установ, вузів, технікумів, промислових підприємств і складів;
- спеціального призначення – насадження на міських вулицях і магістралях, території санітарно-захисних і водоохоронних зон, ботанічні і зоологічні сади, насадження на територіях розплідників, квіткових господарств, кладовищ тощо.

Проведена у роботі оцінка якості атмосферного повітря міста Харків не дозволила встановити високий її рівень, адже щороку спостерігаються перевищення граничнодопустимих концентрацій за основними забруднюючими речовинами, окрім того, спостерігається тенденція до збільшення викидів від пересувних джерел з одночасним зменшенням викидів від стаціонарних. Аналіз динаміки зміни індексу забруднення атмосфери міста Харків вказує на загальну тенденцію щодо його зменшення, але не лінійну.

Проведений у роботі аналіз озелененості за районами міста дозволив встановити, що найбільш оптимальні показники щодо площі зелених насаджень на 1 людину характерні для Новобаварського, Холодногірського та Шевченківського районів міста, а найгірша ситуація у Індустріальному та Слобідському районах.

Загалом зелені насадження у місті займають площу більше 15 тис. га. Показник озелененості міста складає 50,4 % при нормі у 45 %. На одного мешканця міста припадає 105,6 м² зелених насаджень при нормі 67 м². Це достатньо високі показники.

Слід зауважити, що система озеленення Харкова має невідповідність місту такого рівня за складом та структурою. Зміни у віковій структурі насаджень дерев особливо у центральній частині міста мають критичний характер: середній вік дерев 50–70 років при оптимальному – 40 років. У близькій перспективі (через 10-15 років) дані факти призведуть до ефекту значного зменшення кількості дерев і погіршенню безпечності насаджень. Для покращення екологічного благополуччя міста Харків, на нашу думку, доцільно застосовувати комплекс біологічних, агротехнічних, фізіолого-біохімічних та організаційних заходів щодо підвищення якості та кількості зелених насаджень міста.

Таким чином, можна зробити висновок, що не дивлячись на достатньо високі показники щодо озеленення території міста Харкова, не можна говорити про достатній рівень його екологічного благополуччя за якістю атмосферного повітря та станом зелених насаджень досліджуваної урбанізованої території. Отже необхідно впроваджувати заходи, що підвищують стійкість і довговічність зелених насаджень, з одночасним зменшенням викидів у атмосферне повітря міста.